

Till Konstitutionsutskottet

Anmälan avseende statsministerns hanteringen av aktieinnehav och jävsfrågor inom Regeringskansliet

Undertecknad anmäler härmed statsministern till konstitutionsutskottet för granskning av hans hanteringen av aktieinnehav och jävsfrågor inom Regeringskansliet samt civilminister Erik Slottners deltagande vid regeringsbeslut om vindkraftsparken Najaderna.

Under det senaste året har det i flera artiklar framkommit uppgifter om att olika statsråd men även statssekreterare inom Regeringskansliet haft privata aktieinnehav i bolag eller verksamhetsområden som samtidigt varit föremål för regeringsbeslut eller annan beredning i vissa fall har aktieköp gjorts kort tid innan ett regeringsbeslut fattats.

Många av de beslut som regeringen fattar har direkt eller indirekt påverkan på marknader och företag, och därför lyder regeringen, statsråd samt statssekreterare under en rad regler som ska förhindra att jäv- och insideraffärer uppstår, bland annat genom krav på att redovisa ekonomiska intressen och att avstå från att delta i beslut där personliga aktieinnehav kan skapa intressekonflikter. Detta för att säkerställa att regeringen agerar utifrån allmänhetens bästa och inte utifrån att gynna andra syften.

När flera avslöjandena skett på förhållandevis kort tid som rör ledande personer, såsom statsråd och statssekreterare, inom regeringskansliet och uppmärksammar ageranden som kan väcka misstankar om jäv och bristande omdöme är det oroväckande. Då riskerar det att framstå som att det inte är enstaka misstag utan om ett systematiskt åsidosättande av det ansvar som följer med uppdraget i regeringen/regeringskansliet. När ministrar deltar i beslut som kan gynna dem själva eller inte anmäler sitt aktieinnehav riskerar förtroendet för hela regeringen att skadas.

Konstitutionsutskottet har tidigare uttalat att det är viktigt att ledamöter av regeringen är medvetna om att intressekonflikter kan uppstå och vidtar de försiktighetsåtgärder som kan göras för att förhindra att deras förtroende hos allmänheten rubbas¹. Konstitutionsutskottet har även förutsatt att det inom regeringen och Regeringskansliet finns insikt om betydelsen av ett säkerhetsavstånd i de ärenden som kan aktualisera privatekonomiska intressen.² Trots det verkar regeringsmedlemmar agera olika för att säkerställa det säkerhetsavstånd som bör finnas och enbart ett fåtal har helt avstått från att äga aktier eller fonder enligt en kartläggning av EFN.³

Ett antal av dessa avslöjanden är redan föremål för konstitutionsskottets granskning, jag avstår därför att nämna dem i denna anmälan utan vill istället rikta uppmärksamhet mot ett antal andra uppmärksammade fall. Såsom att statssekreterare Daniel Westlén, hos klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari, har rapporterats äga aktier i banker samt kärnkrafts- och gruvrelaterade bolag – sektorer som direkt påverkas av den politik hans departement utformar.⁴

Även Diana Janse, statssekreterare hos handelsminister Benjamin Dousa, köpte Saab-aktier dagen innan det svenska miljardkontraktet om Gripen-plan med Ungern offentliggjordes en affär som bereddes på hennes departement.⁵

¹ 1992/92:KU30 avsnitt 10

² 2013/14:KU20

³ <https://efn.se/ministrarnas-miljoner-pa-borsen-har-placerar-de-sina-pengar>

⁴ <https://www.etc.se/klimat-miljo/miljoeministerns-statssekreterare-duckar-om-kritiserat-aktieinnehav>

⁵ <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/KM1x9E/statssekreterare-diana-janse-m-kopte-saab-aktier-dagen-fore-jas-affaren-med-ungern>

I Kalla faktas granskning uppmärksammades att Benjamin Dousas f.d. statssekreterare Håkan Jevrell främjade företag som han samtidigt ägde aktier i.⁶ I en kartläggning av samma program visade det sig att 19 av 38 statssekreterare i Regeringskansliet äger aktier i olika bolag. Enligt regeringskansliets rättschef Per Hall har det förekommit några fall under de senaste tio åren då statssekreterare flaggat för intressekonflikter, men han kan inte visa upp någon dokumentation.⁷

Utöver ovanstående vill jag även särskilt uppmärksamma civilminister Erik Slottnér, som äger aktier i vindkraftsbolaget Eolus men som trots har det deltagit i ett regeringsbeslut då regeringen gav länsstyrelsen i uppdrag att se över förutsättningarna för den vindkraftspark som bolaget vill bygga. I två tidigare fall har han har avstått och anmält sig som jävig, men vid beslutet i mars 2024 deltog han enligt medieuppgifter.⁸ Eftersom länsstyrelserna sorterar under civilministerns ansvarsområden bör beslutet beretts på ministerns departement eller i annat fall gemensamhets. Oavsett bör konstitutionsskottet särskilt granska detta regeringsbeslut och orsakerna till att civilministern såväl anmält jäv som avstått från att anmäla jäv i regeringsbeslut kopplat till ovan nämnda företag.

Mot bakgrund av ovanstående och utifrån att det får konstateras att det är statsministern som leder regeringen. Det är statsministern som utser sina ministrar och statssekreterare och det är statsministern som bär det yttersta ansvaret för såväl att regelverk följs inom regeringskansliet samt att förtroendet för regeringsmakten upprätthålls anser jag att konstitutionsutskottet bör granska statsministerns ansvar och åtgärder för att aktuella regelverk kring exempelvis jävsförhållanden följs samt vilka åtgärder som gjorts efter medias rapportering.

2026-01-23

Samuel Gonzalez Westling

⁶ <https://www.tv4.se/artikel/7c8rlfBswuFGqAzafOATyd/statssekreterare-fraemjar-foeretag-som-han-sjaelv-aeger-aktier-i>

⁷ <https://www.tv4.se/artikel/4CCN5POKomSRkrTSSdTI0s/haelften-av-statssekreterarna-aeger-aktier-foervanad>

⁸ <https://www.sverigesradio.se/artikel/civilministern-tog-beslut-om-vindkraft-ager-aktier-i-bolaget>